

răspundă neprețuitei dragoste de mamă. În acest plins totul e omenesc și pămîntesc:

« Ascultați-mă și pe mine, ticălosul, cu ușurare, și cuvintele mele le auziți și le primiți fără de dosădire (dojană), că am să vă spun un dor al inimii mele foarte amar și cu foc și să mă iertați într-acest ceas zicînd puținele cuvinte către oasele maicii mele, că fără de iertăciunea voastră, nu voi putea graî ».

În spirit popular, autorul se adresează întîi celor de față la ceremonia de îngropare a osemintelor la mănăstirea Argeșului, cerîndu-le să-l ierte în numele moartei și numai după aceea se adresează direct maicii sale:

« O, maica mea și născătoarea mea, ia și tu iertăciune de la părinți și de la frați, că voi să încep a graî către tine, cu multe lacrimi și cu grele și nenumărate suspine; ci te rog să mă ascuți cu dragoste, că voi să îndrăznesc să fac orăție către oasele tale cele ostenitoare. O, maica mea și dulceța inimii mele și roaba Dumnezeului meu Neagoe, cită dosadă (supărare) ai avut pentru mine, fiind multă vreme însărcinată cu mine, ziua și noaptea și încă nu numai ziua și noaptea, ci în toată vremea și în tot ceasul, ai fost însărcinată și împovărată cu trupul meu, pînă în ziua aceea ce-ți veni porunca lui Dumnezeu să mă naști! Atunci, o maica mea, atitea griji și scribe ai avut, cite ai avut și la moarte! Și după aceea, încă mai multe ostenințe și scribe ai petrecut pentru mine[...]

O, maica mea, iar cînd vruseși să te odihnești de ostenelile tale, mare dor și dragoste ai avut în inima ta pentru mine. Atunci ai luat alte osteneli, mai mari și mai multe. Eu eram înaintea ochilor tăi mai luminat decît razele soarelui și niciodată n-ai avut înaintea ochilor tăi altă lumină mai luminoasă decît pe mine, nici inima ta n-a avut altă avuție mai dragă decît pe mine. Drept aceea, o maica mea, știu că inima și ochii tăi, pînă la moartea ta, nu s-au putut sătura de mine și de vederea mea. Și atunceia nu mi se întimplă să fiu cu tine, ca să se sature ochii tăi de mine și eu, fiul tău, să iau iertare și blagoslovenie de la tine. Și poate căci n-am avut eu dragoste din toată inima către tine, n-am ajuns să fiu la moartea ta, ca să se indulcească inima ta de mine, dacă în vremea vieții tale nu te-ai săturat de dragostea mea, ci încă și la moartea ta îți rămase inima aprinsă de dorul și de mila mea și ochii tăi nu se săturară de vederea mea. De aceea, mi se umplu sufletul de întristăciune, căci rămăsei sărac de tine și apoi căzui în *mirare mare și în nepricepere* și nu știui în ce chip voi putea face odihnă sufletului meu pentru că nu mă aflai la moartea ta.

Deci unii îmi spuseră zicînd că te-au întrebat: « ce vom face pentru sufletul tău după moartea ta »? Iar tu ai zis: « Fiindcă inima mea niciodată nu s-a putut sătura de dragostea iubitului meu fiu, a lui Neagoe, de aceea și eu acum pui toată nădejdea sufletului meu și zic: cum m-am nevoit și m-am ostenit eu pentru dînsul, așa doar se va osteni și el pentru sufletul meu »¹.

Am dat un citat mai lung nu numai pentru lirismul și frumusețea lui literară, ci și pentru că amănuntele lui confirmă odată mai mult autenticitatea învățăturilor. Este foarte greu de presupus că un călugăr ar fi putut să scorească cu mintea convorbirea de pe patul morții, avută de mama lui Neagoe, și ultimile ei dorinți. De asemenea, se observă și se simte că lirismul cald, durerea neîmpăcată, sînt izvorite dintr-o dramă trăită puternic, din dragostea de fiu nearătată la timp mamei, și nu sînt ieșite din închipuirea unui monah, care de obicei este înclinat spre altfel de lirism, mistic, nu legat de realitățile vieții omenești pe pămînt. Orăția de mai sus dovedește o grea turburare sufletească și o dramă de conștiință a voievodului, care caută o liniștire prin cinstirea osemintelor răposatei maici.

Dar oasele maicii sale veneau să se așeze lingă acelea proaspete ale fiului său Petru. Din nou suferința izbucnește și ia forme literare:

« O, fiul meu Petre, iată îți trimit coroana, surguciul și diadimile, pentru că tu-mi erai stilparea mea cea înflorită, de care pururea se umbreau și să răcoreau ochii mei. Iar acum

¹ *Învățăturile lui Neagoe*, ed. N. Iorga, p. 160—162.